

γραῖος ὁ, Πόντ. (Ἀμισ. Οἶν. Ὀφ. Σούρμ.) ἐγραῖος Πόντ. (Ἰνέπ.)

Τὸ ἀρχ. ἐπιθ. *γραῖος*.

Ἀνὴρ προσκεχωρημένης ἡλικίας, γέρον ἐνθ' ἄν.

γραιπούτσα ἡ, Πόντ. (Οἶν. Ὀφ. Σάντ. Τραπ.)

Ἐκ τῶν οὖσ. *γραῖα*, διὰ τὸ ὅπ. βλ. *γρεῖά*, καὶ *πούτσα*=ἐμπλαστρον ἐκ πίσης.

1) Γραῖα διεφθαρμένη ἐνθ' ἄν.: Ἐρθεν ἡ γραιπούτσα καὶ νὰ λέγῃ Ὀφ. Ξέρεις τί γραιπούτσα ἐν ἄτε; Οἶν. 2) Ζῶον διαιτώμενον ἐν τῇ θαλάσῃ Ὀφ.

γραιώνω Πόντ. (Κερασ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἁμαρτ. *γραιῶ*, τοῦ ὁποῖου μαρτυρεῖται τὸ μέσ. *γραιοῦμαι*.

Γηράσκω.

γραιωτέσσα ἐπιθ. θηλ. Πόντ. (Σάντ.)

Θηλ. τοῦ ἁμαρτ. ἐπιθ. *γραιωτός*, τὸ ὅπ. ἐκ τοῦ *γραῖος*, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -*ωτός*.

Σχεδὸν γραῖα.

γραμάδα ἡ, Μακεδ. (Νάουσ. Πάγγ. Φυτ. Χαλκιδ.) ἀγραμάδα Μακεδ. (Πάγγ. Χαλκ.)

Ἐκ τοῦ Σλαβ. *gramada*=σωρὸς πραγμάτων. Ἡ λ. κατὰ παρετυμολ. ἐκ τοῦ Βενετ. *agraman* ἐτυπώθη ὑπὸ τὸ λῆμμα ἀγραμάδα.

1) Σωρὸς λίθων ἐνθ' ἄν.: Μᾶσι τίς πέτρις κὶ ρίχνι τ'ς σὶ μιὰ γραμάδα Μακεδ. (Φυτ.) Συνών. ἀρμακᾶς 1, τρόχαλος 2) Περίβολος ἀγροῦ, κήπου, οἰκίας κττ. Μακεδ. (Πάγγ.) Ἐπισι ἡ ἀγραμάδα 'ς τοῦ χουράφι μας. 3) Πέτρα ἐνσφηνωμένη εἰς ἀγρὸν Μακεδ. (Φυτ.): Δὲν οὐρῶνιτι εἴκουλα, γιὰτ' ἐχ' πούλλες γραμάδεις.

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Γραμάδα καὶ ὡς τοπων. Μακεδ. Ν. Γ. Λέκκα, Αἰ 750 μεταλλ. πηγαὶ τῆς Ἑλλάδος, 121.

γραμενές ὁ, Ἀττικ.—Π. Παπαγεωργ., Ἑλλην. σιτηρογρ. 51 γρεμενές Ἀττικ.

Ἐκ τοῦ *γραμενιά*, τὸ ὅπ. βλ.

Γραμενιά, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.

γραμένι τό, Ἀττικ.—Γ. Παλαιολόγ., Γεωργικ. 1, 131.

Ἐκ τοῦ *γραμενιά*.

Γραμενιά, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.

γραμενιά ἡ, Εὐβ. (Ψαχν.) γρεμενιά I. Παπαδοπ., Ἑλλην. τύπ. σίτ., 13—Π. Παπαγεωργ., Ἑλλην. σιτηρογρ., 52 γριμινιά Εὐβ. (Ἄκρ.)

Ἐκ τοῦ Βενετ. *gramigna*=εἶδος σίτου.

Τὸ φυτὸν Σῖτος ὁ σκληρὸς (*Triticum durum*) τῆς οἰκογ. τῶν Ἀγρωστιδῶν (*Gramineae*) ἐνθ' ἄν.: Φέτο τὰ σπείρα ὅλα γραμενιά Εὐβ. (Ψαχν.) Συνών. *γραμενές*, *γραμένι*, *γραμενίτης*, *γραμενίτσα*, *γραμενίτσι*.

γραμενίτης ὁ, Ἀττικ.—Π. Παπαγεωργ., Ἑλλην. σιτηρογρ., 51 γρεμενίτης Ἀττικ.

Ἐκ τοῦ *γραμενιά*, τὸ ὅπ. βλ., καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ίτης.

Γραμενιά, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.

γραμενίτσα ἡ, ἐνιαχ. γρεμενίτσα Π. Παπαγεωργ., Ἑλλην. σιτηρογρ., 51.

Ἐκ τοῦ *γραμενιά*, τὸ ὅπ. βλ., καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ίτσα.

Γραμενιά, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.

γραμενίτσι τό, ἐνιαχ. γριμινίτσι Μέγαρ.

Ἐκ τοῦ οὖσ. *γραμένι* καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ίτσι.

Γραμενιά, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.

γράμμα τό, κοιν. καὶ Καππ. (Μισθ. Φλογ.) Πόντ. (Ἀμισ. Ἰνέπ. Οἶν. Ὀφ. Σεμέν. Συνασσ. Σούρμ.) Τσακων. (Βάτικ. Καστάν. Μέλαν. Πραστ. Τυρ. Χαβουτσ.) γράμ-μα Ἀπουλ. (Καλημ.) Ἀστυπ. Εὐβ. (Ὁξύλιθ.) Ἰκαρ. Καλαβρ. (Βουν. Γαλλικ. Μπόβ. Ροχούδ. Χωρίο Βουν. Χωρίο Ροχούδ.) Κάλυμν. Κάρπ. (Ἐλυμπ.) Κάσ. Κῶς (Καρδάμ. Πυλ.) Μεγίστ. Νίσυρ. Ρόδ. Σύμ. Τῆλ. Χίος (Πυργ.) γράμμαν Πόντ. (Ἀντρεάντ. Ἰμερ. Κάρς Κερασ. Κοτύωρ. Νικόπ. Οἶν. Ὀφ. Σάντ. Τραπ. Τρίπ. Χαλδ.) γράμ-μαν Κύπρ. Κῶς (Καρδάμ. Πυλ.) Χίος (Πισπιλ.) γράμ-μα Ἀπουλ. (Καλημ. Καστριν. Κοριλ. Μαρτ. Μαρτιν. Στερνατ. Τσολλῖν.) Καλαβρ. (Βουν. Μπόβ.) γάμμα Λέσβ. γάμμα Σαμοθρ.

Τὸ ἀρχ. οὖσ. *γράμμα*. Διὰ τοὺς τύπ. γάμμα καὶ γάαμμα βλ. P. Kretschmer, *Der Lesb. Dial.*, 159.

1) Γραφικὴ παράστασις, ζωγραφία, χρῶμα A. Ρουμελ. (Καρ.) Κάρπ. Κάσ. Μακεδ. (Βόιον Κοζ.): Ἰκεῖ δείχ' τοῦ τ'βάρ', εἶμι κὶ γράμματα (γραφικαὶ παραστάσεις) Κοζ. || Ἄσμ.

Κὶ ἀγόρασέ με ἔμβλαττιά, συριώτικο ζουνάρι καὶ σκουλαρίκια μὲ χορδές, καλέρια μὲ τὸ γράμμα (ἔμβλαττιά=ὀξυβλαττιά=πολυτελὲς ἐνδυμα ἐκ βλαττίου, καλέρια=ξύλινα ἐμβάδες) Καρ.

Χεῖλη φτενὰ τσαὶ κότσινα, μακρὰ μαλλτσα τσαὶ μαῦρα, πάνω 'ς τὰ μαουλάτσια σου τῆς Παναγιᾶς τὸ γράμμα Κάρπ.

Νὰ πάρης ροῦχου κόκκινου, ζουνάρι μὲ τοῦ γράμμα Βόιον. Ἡ σημ. καὶ ἀρχ. Βλ. Πλάτ., Πολ. 472d «Οἶε ἂν οὖν ἡττόν τι ἀγαθὸν ζωγράφον εἶναι δὲ ἂν γράψας παράδειγμα οἷον ἂν εἴη ὁ κάλλιστος ἄνθρωπος καὶ πάντα εἰς τὸ γράμμα ἱκανῶς ἀποδοὺς μὴ ἔχη ἀποδείξαι ὥς καὶ δυνατόν γενέσθαι τοιοῦτον ἄνδρα;» 2) Στοιχείον, γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου κοιν. καὶ Ἀπουλ. Καλαβρ. (Βουν. Μπόβ. Ροχούδ. Χωρίο Βουν. Χωρίο Ροχούδ.) Καππ. Πόντ. (Ἀμισ. Ἰνέπ. Κερασ. Κοτύωρ. Νικόπ. Οἶν. Ὀφ. Σάντ. Σεμέν. Συνασσ. Σούρμ. Τραπ. Χαλδ.) Τσακων. (Χαβουτσ.): Τὰ γράμματα εἶναι εἴκοσι τέσσερα. Γράφω μεγάλα - μικρὰ - στρογγυλὰ - κεφαλαῖα γράμματα. Εἶναι γράμματα μὲ τὸ χέρι - τοῦ τύπου - Βυζαντινὰ - Ἑλληνικὰ - Γαλλικὰ - Τουρκικὰ κ.λ.π. Εἶναι τὸ ὄνομά του γραμμένο μὲ χρυσὰ - μὲ μαῦρα γράμματα. Τὸ πρῶτο - τὸ τελευταῖο γράμμα. Εἶναι σβημένα τὰ γράμματα. Γράφει μικρὰ γράμματα, δὲ διαβάζονται κοιν. Ἐβγάλλω τὰ γράμματα (διακρίνω τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἰς γραπτὸν κείμενον) Πόντ. (Ἀμισ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.). Ἡ λειτουργία γραμμένη μὲ γράμμα Φράτζικο Κορσ. Γράμματα Γρέκα (Ἑλληνικὰ γράμματα) Καλαβρ. (Μπόβ.) || Φρ. Παίζω κορόνα-γράμματα (ἐπὶ παιδῶν, ὅταν παίζουν μεταξύ των μὲ μικρὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα ἀναρρίπτουν καθορίζοντες ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ὁποίαν προτιμοῦν. Διὰ τοῦ δρου γράμματα νοεῖται ἡ πλευρὰ εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγράφεται ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος, διὰ δὲ τοῦ δρου κορόνα ἡ πλευρὰ εἰς τὴν

ὅποιαν εὐρίσκεται ἡ ἀνάγλυφος μορφή ἢ ἐτέρα παράστασις) κοιν. *Παίτσω κορώνα* - γράμματα (ὁμοία μετὰ τὴν προηγουμ.) Τσακων. (Χαβουτσ.) *Κορώνα-γράμματα* (κλήρωσις, εἰς παιδείας, ὅπου οἱ παῖκται προκειμένης ἐκλογῆς θέσεως ἢ καθορισμοῦ προτεραιότητος εἰς τὴν ἐναρξιν τῆς παιδείας ἀναρρίπτουν νόμισμα λέγοντες τὴν φράσιν αὐτήν. Κερδίζει δὲ ἐκεῖνος ὁ ὅποιος θὰ προβλέψῃ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νομίσματος) κοιν. Συνών. *στριφτό, τοῦ ῥα - γαζί. Παίζω τὴ ζωὴ μου κορώνα-γράμματα* (ριψοκινδυνεύω) κοιν. Τὸν ἔφερε κορώνα-γράμματα (ἐπεκράτησε τινὸς εἰς διαμάχην, πάλην, ἀντιπαράθεσιν, συζήτησιν) κοιν. Θὰ ῥθῇ κορώνα-γράμματα (θὰ ὑποστῇ ζημίαν, θὰ ἀνατραποῦν τὰ σχέδιά του, ἐνῷ ἐξ αὐτῶν προσεδόκα ὄφελος) Πελοπ. (Κοπαν.) Κατὰ γράμμα (λεπτομερῶς) κοιν. Τὸ γράμμα τοῦ νόμου (ἢ κατὰ λέξιν, ἢ περιωρισμένη ἐρμηνεία τοῦ νόμου) λόγ. σύνθηθ. ἀντίθ. φρ. *Τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου* (ἢ εὐρυτέρα ἔννοια τοῦ νόμου). *Ἐρμηνεία κατὰ γράμμα* (ἢ κατὰ λέξιν ἀκριβῆς ἐρμηνεία) λόγ. σύνθηθ. *Νεκρὸν γράμμα* (ἐπὶ θεσμοῦ ἢ νόμου ἢ κανόνος περιελθόντος εἰς ἀχρηστίαν) λόγ. σύνθηθ. *Περὶ γραμμάτων* (ἐγγράφως) Κρήτ., ἀντίθ. φρ. *Ξεστομάτου* (προφορικῶς) || Παροιμ. *Ἀσπροχαρτί, μαῦρα γράμματα* (ἐπὶ τῶν εὐθῶν, οἱ ὅποιοι λαμβάνουν τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν ἀπλουστεράν των μορφήν). *Ι. Βενιζέλ., Παροιμ.*², 34, 446 || *Αἰνίγμ. Ξέρω ἓνα πραγματάκι, γραμματικὸς δὲν εἶναι, γράμματα δὲν ξέρει, περπατεῖ καὶ γράφει* (ὁ κοχλίας) Πελοπ. (Κίτ. Μάν.)

Μετρῶ τὰ βροίσκω τέσσερα, διαβάζω λείπει ἓνα.

Μὰ πῶς αὐτὰ τὰ γράμματα μοῦ τά 'χει μαγεμένα; (ἢ λ. τρία) Ἡπ. (Ραδοβύζ.) Τὸ αἰνίγμ. εἰς παραλλαγ. κ. ἀ. Ἡ σημ. καὶ ἀρχ. Συνών. *χαρὰ κτῆρας, ψηφί.* 3) Ἡ γραφή, τὸ σύνολον τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου εἰς συνδυασμὸν λέξεων καὶ νοημάτων *Α. Ρουμέλ. (Καρ.) Πόντ. (Ἰ. Τραπ.): Ἄσμ.*

Κι ἀπ' τὸ πολὺ τ' ἀνέγνωμα κι ἀπ' τὸ πολὺ τὸ γράμμα ἐσείστηκαν τὰ χέρια του κ' ἐπεσεν ἡ μελάνη *Καρ. 4) Ὁ γραφικὸς χαρακτήρ τοῦ ἀτόμου κοιν. καὶ Πόντ. (Ἰ. Τραπ.) Τσακων.: Δὲν εἶναι δικά μου αὐτὰ τὰ γράμματα Γνωρίζω τὰ γράμματά μου. Προσπάθησε νὰ ἀλλάξῃ τὰ γράμματά του, γιὰ νὰ μὴν τὸ καταλάβω. Νὰ γράφῃς γράμμα μετὰ τὰ γράμματά σου κοιν. Ἐδεῖ καλὸ γράμμα Κορσ. Ἀπὸ τὸ γράμμα οὗτος' ἐν' καλὸ Ὁφ. Ἐνταῖ τὰ γράμματα εἶναι τοῦ Νιχάλη (= αὐτὰ τὰ γράμματα, ὁ γραφικὸς χαρακτήρ, εἶναι τοῦ Μιχάλη) Τσακων. Ὁ γ' ποιούκα γράμματα ὁ Μανόλη (= δὲν κάνει καλὰ γράμματα ὁ Μανόλης) αὐτόθ. Ἡ σημ. ἡδὴ Βυζαντ. Βλ. Μαχαιρ. (ἐκδ. R. Dawkins) 1, 42 «ἔγραψεν ἡ ρήγαινα χαρτὶν μετὰ τὰ γράμματά της». 5) Ἡ ἐπιστολή, ἡ ἐγγράφος παραγγελία κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Κοριλ. Στερνατ.) Καππ. (Φλογ.) Πόντ. (Ἀντρεάντ. Κάρς Κερασ. Οἶν. Τραπ. Χαλδ.) Τσακων. (Βάτικ. Καστάν. Χαβουτσ.): *Γράμμα ἀνοιχτὸ - κλειστὸ - ἀπλὸ - συστημένο - ἀεροπορικὸ - ἀνώνυμο - ἀνυπόγραφο - καλογραμμένο - κακογραμμένο - ἐρωτικὸ - συστατικὸ - εὐχαριστήριον - συλλυπητήριο - ἐπεῖγον. Ἐγραφα - ἔκαμα - ἔλαβα - πῆρα - ἔδωκα - ἔστειλα - εἶχα ἓνα γράμμα Ἀπὸ τότε δὲν ξανάστειλε γράμμα κοιν. Τὸ γράμμαν ἐν ἀνάν-νοιχτο Κύπρ. Ἐκ' ἔχον γράμμα ἀπὸ τὸν ὀξέσι (εἶχε γράμμα ἀπὸ τὸν υἱὸν του). Τσακων. Ἐα νὰ μὴ ζβιάσεις τὸ γράμμα (ἔλα νὰ μοῦ διαβάσῃς τὸ γράμμα) αὐτόθ. Ἡρτεν ὁ ταχυδρομὸς τῶν ἡφηρεγ γράμματα Κάλωμν. Κῶς Νίσυρ. Σύμ. Τῆλ. Τὸ γράμμαν 'ς τὸ γράμμαν ἀπάν' ἔστειλεν (ἔστειλεν ἀλλεπαλλήλους ἐπιστολάς) Χαλδ. Πᾶσε τῶαιρέ ἔμ' ἔχον νὰ λάβω γράμμα**

ντι ὁ 'μι ξέρου τσ' ἔ' τῶαχουντα (πολὺν καιρὸ ἔχω νὰ λάβω γράμμα σου, δὲν ξέρω τί τρέχει) Καστάν. *Ἐγραφα ἓνα γράμμα 'ς σὸν ἀδελφόν μ' Ὁφ. Κορσούρτσια ἐκάνα γαὶ γράμματα ἐβέβα γάθα τόσο 'ς τσί ναυρίχους οἱ μεγάλοι μας* (συμβούλια ἔκαναν καὶ ἐπιστολάς ἔστειλαν κάθε τόσον εἰς τοὺς ναυάρχους οἱ κυβερνῆται μας) Κρήτ. (Χαν.) || Φρ. *Μαζεῦει γράμματα γιὰ τοὺς ἀπεθαμένους* (ἐπὶ τοῦ ἐτοιμοθανάτου, ἐκ τῆς συνηθείας κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ γυναῖκες, ἐνῷ μοιρολογοῦν, τοῦ παραγγέλλουν νὰ φέρῃ μηνύματα εἰς τοὺς ἀποθανόντας συγγενεῖς των) πολλαχ. *Παίρνει γράμματα* (συνών. μετὰ τὴν προηγουμ.) Ἡπ. Συνών. φρ. *Μαζεῦει ὁ πο γ ρ α φ ἔς. Τὸ πάει τὸ γράμμα* (ἐπὶ κόρης ἢ γυναικὸς ὠρίμου ἐπιρρεποῦς εἰς ἐρωτικὰς σχέσεις καὶ ἱκανῆς ἐπομένως νὰ διαβιβάζῃ ἐντέχνως καὶ κρυφίως ἐρωτικὰς ἐπιστολάς) σύνθηθ. *Διαβάσει βουλλωμένο γράμμα* (εἶναι λίαν ὀξυδερκής) Λεξ. Ἡπίτ. *Μαῦρα γράμματα νὰ σοῦ ῥθουνε!* (εἰδήσεις περὶ θανάτου συγγενοῦς νὰ σοῦ ἔλθουν ἀρά) Πελοπ. (Ὁλυμπ.) *Κουβάνιον γράμμα νὰ ντὶ μόλη* (συνών. μετὰ τὴν προηγουμ.) Τσακων. *Ἐγραφε γράμμα τοῦ γραμμάτου* (ἔγραφεν ἐπανειλημμένως) Ἰκαρ. || Ἄσμ.

Νὰ γράφω μιὰ ψιλὴ γραφὴ κ' ἓνα κομμάτι γράμμα, νὰ στείλω 'ς τὴν ἀγάπη μου, 'ς τὴν ἔρημη μαννούλα *Θράκ. (Αἰν.)*

Τὸ Μάη τοῦ ῥθαν γράμματα νὰ πάη μετὰ τὰ καράβια *Πελοπ. (Κορινθ.)*

Χαμπερολόγος γνωστὸς πὺν πάει 'ς τὸν κάτω κόσμον, ὅπ' ἔχει λόγια νὰ ντοῦ πῇ καὶ γράμμα νὰ ντοῦ δώσῃ *Πελοπ. (Καρβελ.)*

Γράμμα ἔλαβα ἀπὸ τὰ γυνικά μου, μετὰ παντρέψανε κοντὰ 'ς τὴν γειτονιά μου *(γυνικά = γονικά) Πελοπ. (Ἄρν.)*

Ὁ στρατιώτης 'ς τὸ στρατὸ κάλλιο 'χει ἓνα γράμμα παρὰ δέκα συσσίτια μέσα 'ς τὴν καραβάνα *Πελοπ. (Ναύπλ.) Τὸ ἄσμ. εἰς παραλλαγ. πολλαχ. Ἡ σημ. καὶ ἀρχαία βλ. Ἡρόδ. 5, 14 «γράφει γράμματα Μεγαβάξω». Πβ. καὶ τὸ Βυζαντ. παρὰ Σαχλίκ., Γραφαὶ καὶ στίχοι (ἐκδ. Wagner, σ. 64) στ. 38-39 «ἄλλον ποτ' ἐκ τὰ χέρια μου ποσῶς οὐ βρίσκεις γράμμαν | ἀλλ' οὐδ' ἀπὸ τὸ στόμα μου λόγον διὰ τέτοιον πράγμαν». Συνών. *γ ρ α φ ἦ, ἐπιστολή, χαρτί.* β) Ἐγγράφος ὑπόσχεσις, συμφωνητικόν, συμβόλαιον *Ν. Πολίτ., Παροιμ. 4, 121:**

Γράψε, Γιάννη, γράμματα καὶ βάλε τ' ὄνομά σου (ἐπὶ ἀφερεγγύων, ἐπὶ τῶν ἀγοραζόντων ἐπὶ πιστώσει). Ἡ σημ. καὶ εἰς συμβόλαια τοῦ 1825 ἐξ Ἀθηνῶν. Βλ. Γ. Πετροπ., Νοταρ. πρᾶξ. Ἀθην. 114, 33 καὶ 419, 15 «μετὰ τὸ νὰ ἔχη εἰς τὸ γράμμα τῆς μαμμῆς μέσα χάρη καὶ τρία ἐλαιόδενδρα» καὶ «πωλητήριον γράμμα». 6) Τὸ περιεχόμενον βιβλίου ἢ γενικῶς ἐντύπου *Καλαβρ. (Μπόβ.) Πόντ. (Τραπ.): Ντὸ λέγ'νε τὰ γράμματα; (ἐρώτησις πρὸς ἀναγινώσκοντα βιβλίον) Τραπ. Τί λέει τὸ γράμμα; (= ἡ ἐφημερίς) Μπόβ. β) Αἱ ἀκολουθίαι αἱ ὅποιαι ἀναγινώσκονται ἢ ψάλλονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἡμέραν ἑορτῆς ἢ αὐτὰ τὰ ἱερὰ βιβλία πολλαχ. καὶ Καππ. Μισθ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Ὁφ. Τραπ. κ. ἀ.) Τσακων. (Βάτικ. Πραστ. Χαβουτσ.): Ὁ παππᾶς δὲν τὰ λέει καλὰ τὰ γράμματα πολλαχ. Ὁ γάμο δὲν τὰ διάβασε ὅλα τὰ γράμματα πολλαχ. Πολλὰ γράμματα εἶδεν ὁ σήμερον (πολλὰ ἀναγνώσματα εἶχε σήμερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν) Πόντ. *Ψέλουν ὠρισμένα γράμματα γιὰ νὰ φύγουν τὰ κακὰ διμόνια ἀπ' τοῦ σπῖτ' Θεσσ. (Μελιβ.) Τέλος πάντων, τὸ μυστήριον τὸ ἴδιο εἶναι. τὰ ἴδια γράμματα (ἢ ἴδια ἀκολουθία) Ἀνδρ. (Κόρθ.) Πῆς μας τὰ γράμματα, Δέσποτα Κεφαλλ. Νὰ πᾶς 'ς τὸ σχολεῖο**

νά μάθης νά διαβάξης τὰ γράμματα 'ς τὴν ἐκκλησίᾳ αὐτόθι. Σ' ἐκ' ἔχον ζβαῖστα ὁ παππᾶ τὰ γράμματα (εἶχε διαβάσει ὁ παππᾶς τὴν ἀκολουθίαν) Πραστ. Οὐλο μὲ τὰ θεοτικὰ γράμματα 'ποσκολεῖται Πελοπν. (Γαργαλ.) Καὶ θέλω ὁσήμερον, μὲ τ' ἐδεβάσαν τὴν γραμματίων τὴν χάρ', νά δῖς με τὸ λόγο σ' (καὶ θέλω σήμερον, μὲ τὴν χάριν τῶν ἱερῶν γραμμάτων τὰ ὅποια ἀνεγνώσθησαν, νά μοῦ δώσης τὸν λόγον σου) Φ. Φιλιππίδ., Σταῦρ. Σταυρούλ., 26 || Φρ. Τὰ νεκρικὰ γράμματα (ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία) Προπ. ('Αρτάκ.) Τὰ νεκρίτικα γράμματα (ὁμοία μὲ τὴν προηγουμ.) Κρήτ. Παναῖς τὰ γράμματα (ὁ ἐπιτάφιος θρήνος) Μισθ. Μὰ τὰ ὁσημερ'νὰ γράμματα (ὄρκος· μὰ τὰ ἱερὰ γράμματα τὰ ὅποια ἔψαλιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν) "Οφ. Τὸν ἔπιασαν τὰ γράμματα (λέγεται δι' ὅσους λιποθυμοῦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν λόγω ἐλλείψεως ὀξυγόνου) Μακεδ. (Δεσκάτ. κ. ἀ.) || Παροιμ. φρ. 'Εσύ, Παναγία μου, τὰ ξέρεις τὰ γράμματα, ἐγὼ τὰ ξέρω, τί τὰ θέλομε νά τὰ λέμε; (ἐπὶ ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι ἀποφεύγουν τὰς ἀποδείξεις διὰ πράγματα τὰ ὅποια εἶναι φανερά) Πελοπν. || "Ἀσμ.

Παππᾶδες σὰν τὴν εἶδανε, 'χάσαν τὰ γράμματά τους καὶ τὰ μικρὰ διακόπουλα 'χάσανε τὰ χαρτιά τους Λέσβ. Τὸ ἄσμ. εἰς παραλλαγ. πολλαχ.

Πᾶψε, παππᾶ, τὰ γράμματα, νονέ μου, τὰ στεφάνια, καὶ τὸ ντουφέκι πῶπεσε θαρῶ τ' εἶναι τοῦ Κώστα Πελοπν. (Καλάβρυτ. Σουδεν.)

"Οχι, μὰ τ' ἄγια γράμματα καὶ μὰ τὸ ἅγιο φῶς μου καὶ δὲ δὸ 'ρίζω, ἐφέδῃ μου, τὸ σπῖτι τὸ δικό μου Κρήτ. ('Αρχάν.)

Γιὰ 'κοῦσε, νύφη, 'κοῦσε | τί λέει τὸ βαγγέλιο
τί 'μολογᾷ τὸ γράμμα, τίμα τὸν πεθερό σου,
νά σὲ φωνάζῃ νύφη

(γράμμα = ἡ 'Αγία Γραφή) "Ηπ. (Τσαμαντ.)

Σὰ λέγανε τὰ γράμματα, | μὲ πήρανε τὰ κλάματα
κι ὅταν 'βάλαν τὸ στεφάνι, | μαῦρος οὐρανὸς μ' ἐφάνη
Πάρ. (Νάουσ.) 7) Τὸ ρητόν, τὸ γνωμικὸν Μακεδ. (Σισάν.): "Ελα, σὺ γραμματικέ, 'πέ μας τί δηλαεὶ τὸ γράμμα. 8) Τὸ σχολεῖον "Ηπ. (Δωδών. κ. ἀ.) Θράκ. (Αἶν.) Κάρπ. ("Ελυμπ.) Νάξ. ('Απύρανθ.) Πόντ. (Χαλδ.): Τὸ παιδί μ' πάει 'ς σὸ γράμμα Χαλδ. Εἶνι 'ς τὰ γράμματα οὐ Χρίστους μ' (Δωδών.) || "Ἀσμ.

'Απὸ τὴ μάνα μ' ἔρχομαι, 'ς τὰ γράμματα πηγαίνω Αἶν.

Κ' ἔταν νιδ' 'ς τὰ γράμματα καὶ πάλι 'γγαστρομένη "Ελυμπ. 9) Συνήθως κατὰ πληθ., ἡ παιδεία, ἡ μόρφωσις κοιν. καὶ Καλαβρ. (Βουν. Γαλλ. Μπόβ. Ροχούδ. Χωρίο Βουν. Χωρίο Ροχούδ.) Καππ. (Μισθ. Φλογ.) Πόντ. ('Αμισ. "Ιμερ. "Ινέπ. Κερασ. Κοτύωρ. Κρώμν. Ματζούκ. Οἶν. "Οφ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) Τσακων. (Καστάν. Πραστ.): Ξέρει πολλὰ - λίγα - καλὰ γράμματα. "Εμαθε - δὲν ἔμαθε - δὲν ξέρει γράμματα. "Εμαθε τὸ παιδί του γράμματα. Τὸ παιδί δὲ θέλει τὰ γράμματα. Μεγάλος δὲ μαθαίνει γράμματα κοιν. Κατέχω γράμματα (εἶμαι μορφωμένος) Κρήτ. 'Εν ἐξέρω γράμματα (δὲν εἶμαι μορφωμένος) Κάλυμν. Κῶς Νίσυρ. Σύμ. Τῆλ. 'Εξέρ' πολλὰ γράμματα (ἔχει μεγάλην μόρφωσιν) Κερασ. Τώρα νά ποῦμε μὲ τσι σπουδές, ποῦ πᾶν' ὅλοι 'ς τὰ γράμματα Νάξ. ('Απύρανθ.) Τὰ φθάχα μας γράμματα δὲ μαθαίν'νε (τὰ παιδιὰ μας δὲν μαθαίνουν γράμματα, δὲν μορφώνονται) Φλογ. "Ο 'κι θεοῦ σι τὰ γράμματα τῇ ν' ἐμπαλήκαμε ἀπὸ τὸ σχολεῖο (δὲν τὰ ἤθελε τὰ γράμματα καὶ τὸν βγάλαμε ἀπὸ τὸ σχολεῖο) Καστάν. Πραστ. 'Σ ἔ θεοῦ τὰ γράμματα, ἀλλὰ νά ρᾶμε τσι θὰ

κῆ (τὰ θέλει τὰ γράμματα, ἀλλὰ νά ἰδοῦμε τί θὰ κάμῃ) αὐτόθι. "Ο νοῦς ἀτ' ξαί 'κ' ἐν 'ς σὸ γράμμα (ὁ νοῦς τοῦ καθόλου δὲν εἶναι εἰς τὰ γράμματα, δὲν ἐπιθυμεῖ μόρφωσιν) Τραπ. Χαλδ. Περὶ γραμμάτων πῶς ἦτο δὰ μοιρολόγια ποῦ 'πε (ἦσαν μοιρολόγια τοῦ ἐντέχνου λόγου) Νάξ. ('Απύρανθ.) 'Σ τὰ γράμματα θὰ τόνε βάλωμε 'γιατὶ εἶναι τένιερος καὶ δὲν ἀδέχει'ς τὴν ἐργατικὴν (τένιερος = ἰταλ. tenero, λεπτός, ἀδύνατος) αὐτόθι. 'Αδικεύτηκες ποῦ δὲν ἔμαθες γράμματα 'Ερεικ. 'Απογεράσανε 'ς τὰ γράμματα (ἐγέρασαν ἕνεκα τοῦ μόχθου τῶν σπουδῶν) Κρήτ. Ξεύριθκεν ἀπ' ὅλα καλὰ γράμματα (ἤξερε γράμματα, εἶχε μόρφωσιν καλυτέραν ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους) Μισθ. 'Ιγὼ οὐ ζάβαλης μόνου π' τὰ γιμάτ'σα τὰ γράμματα (ἐγὼ ὁ κακόμοιρος ἔλαφρὰν μόνον γεῦσιν μορφώσεως ἔλαβα) Αἶμν. "Εμ'καν κούτσουρα τὰ πιδιὰ μ' ἀπὸ γράμματα Στερελλ. (Φθιώτ.) 'Απὸ γράμματα εἶναι στειλιάρι, δὲν ξέρει ποῦθε πᾶνε τὰ τέσσερα Πελοπν. (Δάρα 'Αρχαδ. κ. ἀ.) Παρακαθῆκι 'ς τὰ γράμματα αὐτόθι (ἔχει ζέσιν διὰ τὴν μόρφωσιν) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Τὰ πολλὰ τὰ γράμματα ἐκεῖ εἶν' ποῦ μᾶς ζουρλαίνουνε 'Επτάν. 'Απὸ τὰ πολλὰ τὰ γράμματα τό 'χασε τὸ μυαλό του Πελοπν. (Πάτρ.) 'Αλλ'νοῦς τ'ς πλακών'ν τὰ γράμματα κι ἄλλ' τὰ πλακών'ν (ἄλλοι ἀποβλακώνονται ἕνεκα τῶν σπουδῶν καὶ ἄλλοι ἀποκτοῦν ἰσχυρὰν διάνοιαν) "Ηπ. (Ζαγόρ. Νεγᾶδ.) || Φρ. Τὰ παίρνει - τὰ μαθαίνει τὰ γράμματα (εἶναι ἐπιδεκτικὸς παιδείας) κοιν. Ξέρει πέντε γράμματα (ἔχει κάποιαν μόρφωσιν) κοιν. Τὰ 'Ελληνικὰ γράμματα (ἡ πνευματικὴ παραγωγή τῶν 'Ελλήνων) λόγ. σύνθη. "Ανθρωπος τῶν γραμμάτων (πεπαιδευμένος, διανοούμενος) λόγ. σύνθη. Εἶνι ἀλατισμένους ἀπὸ γράμματα (ἔχει κάποιαν παιδείαν) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Χαρά 'ς τον ποῦ ξέρει γράμματα συνήθη. Ξέρει γράμματα σὰν τῆς μυλωνοῦς τὸ γόλο (ἐπὶ ἀγραμμάτων) Πελοπν. (Κόρινθ.) Τὰ κρέμασε τὰ γράμματα 'ς τὴν ἀχλαδιά (διὰ τὸν παραιτηθέντα τῆς φοιτήσεως εἰς σχολεῖον) Θράκ. (Αἶν.) "Η φρ. εἰς παραλλαγ. κ. ἀ. Τὸ παιδί τὰ φόρτωσε τὰ γράμματα 'ς τὸν κόκορη (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Πελοπν. (Πάτρ.) "Η φρ. πολλαχ. Τοῦ μαθαίνει γράμματα (διὰ τὸν βραδύνοντα νά παραδώσῃ εἰς ἄλλον ἀντικείμενόν τι, διὰ τὸν ταλαιπωροῦντα ἄλλον) Κρήτ. (Χαν.) Τὰ λέει περὶ γραμμάτων (συμφώνως μὲ τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς, ὁμιλεῖ ὡς πεπαιδευμένος ἄνθρωπος) Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Περὶ διὰ γραμμάτων (ὁμοία μὲ τὴν προηγουμ.) Κρήτ. (Χαν.) Δυὸ κογγέρες γράμματα (ἐλαχίστη μόρφωσις) Πελοπν. (Φιγᾶλ.) Εἶναι ψηφί 'ς τὰ γράμματα (ἐπὶ τῶν εὐφυδῶν καὶ εὐδοκιμούντων εἰς τὰς σπουδὰς των) "Ηπ. Τὰ 'χει σεβντὰ τὰ γράμματα (ἔχει πάθος διὰ τὴν μόρφωσιν) Θεσσ. (Μελιβ.) Καλὰ γράμματα (εὐχὴ πρὸς νέους, καλὴν μόρφωσιν) Πελοπν. (Βασαρ.) || Γνωμ.

Μ' ὅπειο δάσκαλο καθήσης, τέττω γράμματα θὰ μάθης, (ἡ μόρφωσις εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν καλὴν ἢ κακὴν συναναστροφὴν) κοιν.

Τώρα 'ς τὰ γεράματα | μάθε, γέρο, γράμματα (ἐπὶ ὀψιμαθῶν) κοιν.

Μάθε νέος γράμματα, | νά 'χῃς καλὰ γεράματα (οἱ πεπαιδευμένοι κατὰ τὴν νεότητα ἔχουν ἐξασφαλίσαι εὐγυρίαν) κοιν. Γράμματα κλιάματα (ἡ παιδεία δὲν προσκτᾶται ἀκόπως) Λέσβ. Γράμματα ἔμαθες, ἄνθρωπος ἔγινες Σάμ.

Τὰ πράματα τὰ γράμματα πολλοὺς κακομοιριάζουν (ἡ πολλὴ μόρφωσις κάνει ἀνθρώπους μίζερους) Κρήτ. (Λασίθ. κ. ἀ.) "Οπου ξέρει γράμματα, ἔχει τρία μάτια κι ὅπου δὲν ξέρει, ἔχει ἓνα καὶ στραβὸ καὶ 'κεῖνο (ὅπου = ὅποιος)

Πελοπν. (Γορτυν.) (ἐπὶ τῆς ἀξίας τῆς μορφώσεως). Τὸ γνωμ. εἰς παραλλαγ. κ. ἀ. Τὰ γράμματα εἶναι δευτέρο μάτι (συνών. μετὴν προηγουμ.) Μακεδ. (Καστορ.) Ἐκεὶς ποὺ ξέρει γράμματα, ἔχει ἓνα μάτι κ' ἓν' ἀφτὶ περ' σότερο ἀπ' τσ' ἄλλους (συνών. μετὴν προηγουμ.) Χίος (Πυργ.) Τὰ γράμματα εἶναι φῶς (συνών. μετὴν προηγουμ.) Στερελλ. (Κολάκ.) Ὅποιος ξέρει γράμματα, ἔχει ἄρματα (συνών. μετὴν προηγουμ.) Θράκ. (Σουφλ.)

Ἄς ἤξιρα δυὸ γράμματα κι ἄς ἤμαν μ' ἓνα μάτι (συνών. μετὴν προηγουμ.) Στερελλ. (Φθιώτ.)

Ὅποιος ξέρει γράμματα, | ξέρει τὸ κάμωμά του (ὁ πεπαιδευμένος ξέρει πῶς νὰ πράξῃ εἰς τὴν κατάλληλον στιγμὴν) Ἑπτάν.

Τὰ γράμματα εἶναι καλά, μὰ νὰ 'χῃς νοῦ καὶ γνώση (εἶναι ὠφέλιμος ἢ μόρφωσις, ὅταν συνεπικουρῇται ἀπὸ τὴν λογικὴν) Κρήτ. (Μόδ.) Νίσυρ. Τὸ γνωμ. εἰς παραλλαγ. πολλαχ. Ἀλλὰ τὰ γράμματα κι ἄλλος ὁ νοῦς (συνών. μετὴν προηγουμ.) Ρόδ. Τὸ γνωμ. εἰς παραλλαγ. κ. ἀ.

Κάλλιο πέντε γράμματα | παρὰ πέντε πρόβατα (ὅτι ἡ μόρφωσις εἶναι σημαντικώτερα ἀπὸ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ) Θράκ. (Ἀδριανούπ.) Μακεδ. (Κοζ.) Ἀρμα καὶ γράμμα πὸ χειροῦ (δὲν πρέπει νὰ παραμελῇται ἡ τέχνη τῶν ὀπλων καὶ ἡ σπουδὴ, διότι λησμονοῦνται) Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Ἡ θάλασσα σούνιτι, τὰ γράμματα δὲ σούνουνδὶ (ὅτι ἡ μόρφωσις εἶναι ἀτελείωτος) Θεσσ. (Τύρναβ.)

Τὰ γράμματα φαντάγματα, νιέ μ', τὴν λύραν παίζον (εἰρων. ἐπὶ τῶν καταφρονούντων τὴν παιδείαν) Ἀμισ. Τραπ. Χαλδ. Γράμμαν 'κὶ ξέρ' ἄμιον στραβὸν κοσσάρ' ἔν' (ὅποιος δὲν ἔχει μόρφωσιν εἶναι σὰν τυφλὴ κόττα) Ἰμερ. Τὰ πολλὰ τὰ γράμματα τῇ δαβόλ' εἶν' (ὁ πολὺ ἐγγράμματος εἶναι τοῦ διαβόλου, εἶναι ἄθεος) Σάντ. || Ἄσμ.

Χανιώτες γιὰ τ' ἄρματα, | Ρεθυμνιώτες γιὰ τὰ γράμματα, Καστρινοὶ γιὰ τὸ ποτήρι, Λασιθιώτες καθάρειοι χοῖροι (Καστρινοὶ = Ἡρακλειώτες, καθάρειοι χοῖροι = ἐντελῶς γουρούνια) τὸ γνωμ. ἐκφράζει παλαιότεραν ἀντίληψιν διὰ τοὺς κατοίκους τῶν διαφόρων νομῶν τῆς Κρήτης Κρήτ.

Τῶαί σὰν ἡξέρεις γράμματα, | Ἑλληνικά περάσματα. πές μας τὴν ἀρφαβήτ-ταν, | νὰ 'θῃς τόθ-Θεὸ βοήθεια (ἀπὸ τὰ κάλαντα τῆς πρώτης τοῦ ἔτους) Χίος (Πισπιλ.) Τὸ ἄσμ. εἰς παραλλαγ. κ. ἀ.

Φεγγαράκι μου λαμπρό, | φῶτα μου νὰ περπατῶ, νὰ πηγαίνω 'ς τὸ σχολεὸ | νὰ μαθαίνω γράμματα, τοῦ θεοῦ τὰ πράματα

(ἄσμα ἀδόμενον κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, ὅταν τὰ παιδιά, διὰ νὰ μορφωθοῦν, ἐπήγαιναν νύκτα εἰς τὸ σχολεῖον) κοιν.

Μικρὲ μου, ποῦ 'ν' τὰ γράμματα, | τρανέ μου, ποῦ 'ν' ὁ νοῦς σου;

—Τὰ γράμματά 'ναι 'ς τὸ χαρτί | κι ὁ νοῦς μου πέρα-πέρα Μακεδ. Ἡ σημ. ἀρχ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Πρόδρ. (ἐκδ. Hesselting-Pernot) 4,19 «ἀνάθεμαν τὰ γράμματα, Χριστέ, κι ὅπου τὰ θέλει». Πβ. καὶ Ἑρωτόκρ. (ἐκδ. Σ. Ξανθοῦδ.) Α 68 «καὶ σὰ βασίλισσας παιδί καὶ ρῆγα θυγατέρα, | πόθο μεγάλον ἤβανε στὸ γράμμα νύχτα μέρα». 10) Τὸ ὑπὸ τῆς μοίρας γεγραμμένον, τὸ πεπρωμένον Θράκ. (Αἶν. κ. ἀ.) Πόντ. (Τραπ.) Στερελλ. (Γραν.) : Γράμμαν ἔτον, θὰ ἐγίνοντον (ἦτο πεπρωμένον, θὰ ἐγίνετο) Τραπ. Γράμμαν ἔτον 'ς σὸ κεφάλιν ἀτ' (ἦτο πεπρωμένον εἰς τὴν κεφαλὴν του) αὐτόθ. || Φρ. Κακά γράμματα εἶχα (εἶχαν κακὸν πεπρωμένον) Αἶν. Μαῦρα γράμματα εἶχα (συνών. μετὴν προηγουμ.) Θράκ. Κακά μ' γράμματα (ἢ κακὴ μου μοῖρα) Γραν. Συνών. γ ρ α μ μ έ ν ο, γ ρ α φ ή, γ ρ α φ τ ό, κ ι-

σ μέ τ, μ ο ῖ ρ α, ρ ι ζ ι κ ό, τ υ χ ε ρ ό, τ ύ χ η. β) Αἰ ρ α φ αὶ τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου (ἡ σημασία προήλθεν ἀπὸ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν ὅτι εἰς αὐτὰς γράφεται ἡ τύχη τοῦ ἀνθρώπου) Μακεδ. (Ἄρν.) Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κερπιν. Ὀλυμπ.) Πόντ. (Τραπ.) Σκιάθ.—Α. Παπαδιαμ., Νοσταλγ., 32: Τὰ γράμματα τοῦ πεθαμένου Καλάβρυτ. Τὸ κούκουρο ἔχει γράμματα (κούκουρο=κεφάλι) Κερπιν. Νὰ ἐδῶ εἶναι τὰ γράμματα, ποὺ γράφουν τὴ μοῖρα μας, εἶπε δεικνύουσα τὰ ἱερογλυφικά ἐκεῖνα σημεῖα τῆς συναρμογῆς τοῦ μετώπου, ἐδῶ εἶναι γραμμένο ὅλο τὸ ριζικό μας Α. Παπαδιαμ., ἔνθ' ἄν. 11) Κατὰ πληθ., οἱ ὄρχεις τῶν ζώων κατ' εὐφημισμὸν, ἴσως ἀπὸ τὰς κυανᾶς γραμμὰς τὰς ὁποίας ἔχουν Ἡπ. (Μαργαρ.) Κύπρ. : Ἐν τρώω τὰ γράμματα τοῦ τράουλου, γιὰτὶ τσικνώνουν (ἐν=δέν, τράουλος=τράγος) Κύπρ. Κι αὐτεῖν' ἡ ἀβδέλλα πιάνεται νὰ ποῦμε μέσα 'ς τὰ γράμματα τοῦ σφαχτοῦ Μαργαρ. Συνών. ἄ γ γ υ ἂ (εἰς λ. ἄ γ γ υ ὀ 6), ἄ μ ἂ λ α γ α (εἰς λ. ἄ μ ἂ λ α χ τ ο ς γ 1), ἄ μ α ρ τ ω λ ἂ (εἰς λ. ἄ μ α ρ τ ω λ ὀ ς Β 2), ἄ μ ε λ έ τ η τ α (εἰς λ. ἄ μ ε λ έ τ η τ ο ς 1 ι θ), ἄ ρ χ ῖ δ ι α (εἰς λ. ἄ ρ χ ῖ δ ι 1), ἄ ρ χ ο ν τ ἂ δ ε ς (εἰς λ. ἄ ρ χ ο ν τ α ς Β 2), ἄ χ α μ ν ἂ (εἰς λ. ἄ χ α μ ν ὀ ς), γ ρ α μ μ έ ν α, (εἰς λ. γ ρ ἂ φ ω Β 2 ζ), γ ρ α φ τ ἂ (εἰς λ. γ ρ α φ τ ὀ ς), δι δ ύ μ ι α, σ β ἄ χ ι α, τ ρ υ φ ε ρ ἂ (εἰς λ. τ ρ υ φ ε ρ ὀ ς), τ ρ υ φ ε ρ ο υ λ ι α (εἰς λ. τ ρ υ φ ε ρ ο ὕ λ η ς). 12) Εἰδος σταθμίου πρὸς καθορισμὸν μικροῦ βάρους, τὸ ἐν εἰκοστὸν τέταρτον τῆς οὐγγιᾶς, εἴκοσι κόκκοι Ν. Παπαδοπ., Ἑμπορ. Ἑγκυκλ., 7. Ἡ σημ. καὶ Ἑλληνιστ. Βλ. Ἀνδρόμαχ. παρὰ Γαλην. 13, 114. Ἐπίσης καὶ Βυζαντ. Βλ. Γεωπον. 1, 13, 2 «κρόκον βάλλουσι γράμματα γ'». 13) Στίγμα, κηλὶς Θεσσ. (Γερακάρ.) Μακεδ. (Μοσχοπόταμ.) : Ἐφτεας' γράμμα (ἐνν. τὸ φύλλον τοῦ καπνοῦ) Μοσχοπόταμ. Πρῶτα τοῦ πατόφ' ἄλλου πρέπ' νὰ ἡλιαστῇ μὴ πολλὴ ζέστ', γιὰ νὰ μὴ βγάλ' γράμματα Γερακάρ. 14) Κατὰ πληθ., ἀσβεστόχριστα πλαίσια πλακῶν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς θύρας οἰκίας Μακεδ. (Σιάτ.)

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Γράμματα καὶ ὡς τοπων. πολλαχ. ἔνεκα ἐπιγραφῶν αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς διαφόρους τόπους.

γραμμαῤιο τό, λογ. κοιν. γραμμαῤιου βόρ. ἰδιώμ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. γ ρ α μ μ ἂ ρ ι ο ν, ὑποκορ. τοῦ γ ρ ἂ μ μ α. Ἡ νεωτέρα σημ. ἐκ τοῦ γαλλικοῦ *gramme*.

Τὸ χιλιοστὸν τοῦ χιλιογράμμου λόγ. κοιν.: Δῶσε μου διακόσα πενήντα γραμμαῤια καφὲ κοιν. Χάσαμε ἀπὸν τότε ἀπ' βγῆκι τοῦ ἔλ' ὁ κι τοῦ γραμμαῤιου Ἀλόν. Θέλου τρακόσα γραμμαῤια ζάχαρ' αὐτόθ.

γραμματάκι τό, κοιν. γραμματάτσι Μύκ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γραμματάτθι Κορσ. γραμματσάκι Κρήτ. (Κίσ. κ. ἀ.) —Γ. Μαθιουδ., Λουλούδ. 36 Νάξ. (Ἀπύρανθ. Γαλανῶδ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐς. γ ρ ἂ μ μ α.

1) Διακόσμησις ἐκ κεντήματος εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ἑορταστικοῦ ὑποκαμίσου τῶν γυναικῶν Α. Χατζημιχ., Ἑλλην. λαϊκ. τέχν., 121 : Οἱ σκούτες ἔχουν 'ς τὸ κάτω μέρος γιὰ περιθώριο μικρὰ ἀπλᾶ κεντήματα καὶ παρακάτω τὸ μαῦρο γραμματάκι. 2) Μικρὸν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου κοιν.: Εἶναι κᾶτι γραμματάκια, δὲν τὰ βγάζω, δὲν τὰ διαβάζω. Κάνει κᾶτι γραμματάκια σὰν ψεῖρες κοιν. Γράψε ὁμορφα γραμματσάκια Νάξ. (Ἀπύρανθ.) 3) Ἡ σύντομος ἐπιστολὴ σύνθη.: Στείλε μου κᾶνα γραμματάκι συνηθ. Ἐλα νὰ μοῦ κἀνης ἓνα γραμματσάκι (κἀνης=γράφης) Νάξ. (Γαλανῶδ.) Ὅσον ὑστεριὰ κάνει ἓνα γραμματσάκι καὶ τὸ